

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

[Bespreking van: N. Dockx, P. Gielen (2018) Commonism: a new aesthetics of the real]

Rasterhoff, C.

Published in:
Boekman

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Rasterhoff, C. (2018). [Bespreking van: N. Dockx, P. Gielen (2018) Commonism: a new aesthetics of the real]. Boekman, 30(117), 58-59.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Boeken

Dockx, N. en P. Gielen (eds.) (2018)

Commonism: a new aesthetics of the real.

Amsterdam: Valiz, 447 p.

Prijs: € 22,50.

Bibliotheek Boekmanstichting:
18-074

Er is een nieuwe ideologie in de maak: commonisme. Commonisme verwijst naar het gedachtegoed van wat in het Engels commons worden genoemd en in het Nederlands gemeengoederen of collectieve burgerinitiatieven. Boerderij, broodfonds of digitale encyclopedie, de gemene deler is dat de goederen en diensten in kwestie geen particulier eigendom zijn, maar gezamenlijk beheerd worden. Commons zijn een populair begrip in culturele, maatschappelijke en sociaalwetenschappelijke kringen, mede doordat *commoning* voor veel mensen ook een activiteit is waarmee de dominantie van het neo-liberale gedachtegoed in politiek en samenleving wordt bekritiseerd of afgewezen. Dat de Antwerpse kunstenaar Nico Dockx en cultuursocioloog Pascal Gielen met de bundel *Commonism: a new aesthetics of the real* de commons proberen te duiden als ideologie is dan ook geen verrassing.

Esthetiek en verbeelding

Dockx en Gielen winden er in de introductie geen doekjes om: ze zijn zelf ook commonisten. Commonisten geloven dat er een rechtvaardiger

samenleving mogelijk is, waarbij directe en gelijke relaties (peer-to-peer) nieuwe productiewijzen en verhoudingen voortbrengen. Marxisme met een twist: cultuur is hier niet het effect of de uiting van ideologie, maar de basis. Zonder taal, symbolen en tradities geen betekenisgeving, zonder betekenisgeving geen ideologie, en zonder ideologie geen maatschappelijke verandering. In hun poging de ideologie van de commons in kaart te brengen leggen Dockx en Gielen dan ook de nadruk op esthetiek en verbeelding. Ze stellen zich een mooiere wereld voor en betogen dat ideologie noodzakelijk is om deze droom werkelijkheid te maken (p. 58-59). Een ideologie die, net als alle andere '-ismes', feit en fictie door elkaar haalt en de droom presenteert alsof het werkelijkheid is of zou moeten zijn.

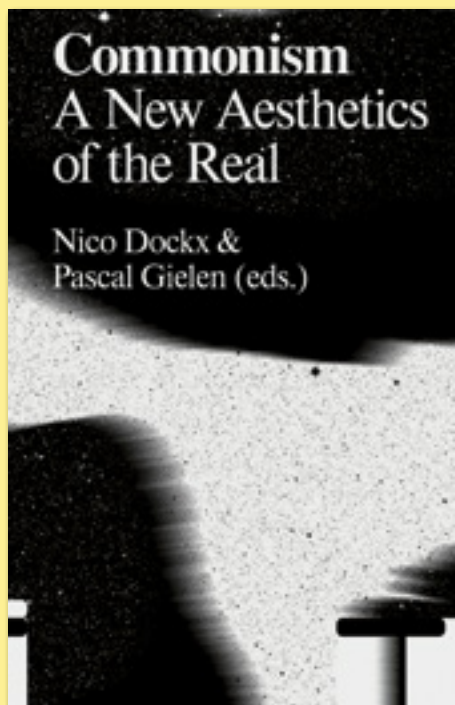
Het resultaat is een stevig boek met 447 pagina's en 23 bijdragen: een introductie door de redacteurs, twee visueel-artistieke bijdragen, zeven interviews/conversaties, en nog eens dertien andere theoretische of praktijkgerichte bijdragen, geschreven door een internationaal gezelschap van 27 auteurs met uiteenlopende achtergronden: sociale wetenschappers, geesteswetenschappers, kunstenaars, kunstenaarscollectieven en maatschappelijke organisaties. De bundel is dan ook een schoolvoorbeeld van het experimentele uitgeefbeleid van de Amsterdamse uitgeverij Valiz, dat zich met deze (peer-reviewed) serie richt op de wissel-

werking tussen culturele en sociaal-politieke ontwikkelingen en ruimte biedt voor meer speculatieve en artistieke academische publicaties. Samen met de andere auteurs in de bundel geven Dockx en Gielen actief vorm aan deze ideologie, via een amalgaam van theoretische beschouwingen, empirische observaties, interviews, denkoefeningen en visuele experimenten.

Vier delen

Het boek wordt na de *fanzine* van kunstenaar Pat McCarthy en de introductie opgedeeld in vier delen, die kortweg gaan over de politieke organisatie van de commons, de economische organisatie, de relatie tot overheid en markt en ten slotte de ruimtelijke en temporele verankering. Het eerste deel, *Commonability & the art of assembling*, schetst hoe de commons (zouden kunnen) werken. Samen beslissingen nemen, samen de spelregels bepalen, in een mijnenveld van gedeelde en tegengestelde belangen en opvattingen, soms via eindeloos overleg. Niet romantisch en zeker niet altijd gezellig, maar wel dicht bij de realiteit van sociale interactie. In het tweede deel, *A-legality & commoning economies*, komen mogelijke protagonisten in de commons bovendien. Denk aan kunstenaars en een groeiende groep mensen in precare leefomstandigheden die via alternatieve en soms illegale scènes zoals de kraakbeweging en technologieën zoals blockchain het heft in handen nemen.

De spanning tussen creativiteit en criminaliteit en tussen legaliteit en illegaliteit is intrigerend. In het derde deel, *Secrets & commoning politics*, wordt hier dieper op ingegaan aan de hand van onder andere een interview met historicus Peter Linebaugh over het kapitalisme en de rol van de staat en een stuk over Napels, een mooie casus omdat hier de commons zijn opgenomen in de lokale overheid. De vragen in dit deel zijn hier misschien wel belangrijker dan de antwoorden. Zijn commons en

commonisme onverenigbaar met kapitalisme en de verzorgingsstaat? Hoe inclusief zijn de commons? En in hoeverre moeten ze onder de radar opereren om succesvol te zijn en te overleven? In het laatste deel, *Affects & commoning space time*, zien we hoe commons zelf tijd en ruimte nodig hebben, maar ook alternatieven kunnen bieden voor onze huidige invulling van tijd en ruimte. De bijdragen gaan bijvoorbeeld over affecten en effectbejag, de toegankelijkheid van openbare ruimte en het belang van vrije ruimte voor emotie, spel en discussie.

Boeiend en inspirerend

Commonism is niet laagdrempelig en de lezer die minder bekend is met sociale en culturele theorie zal een aardige kluif hebben aan het taalgebruik en de argumentatie. Het is misschien ook wel exemplarisch voor de staat van de commons, althans in Nederland: nog te vaak georganiseerd en verbeeld door een culturele elite. Aan de andere kant is het boek door de variatie in vorm, onderwerp en achtergrond van de auteurs aantrekkelijk open en speels. Waar je het ook open-

slaat, er staat op bijna elke pagina wel een uitspraak die aan het denken zet en uitnodigt tot discussie. Het is met de bijdragen eigenlijk net als met de commons zelf, ze wekken zowel energie als ergernis op – zoals Dockx en Gielen zelf al een beetje aangeven in de introductie. Niet alle bijdragen zijn van een even hoge kwaliteit, maar het geheel is meer dan de som der delen: de culturele lezing van de commons is boeiend en het pleidooi voor verbeelding inspireert. •

Claartje Rasterhoff

is universitair docent Stadsgechiedenis aan de Universiteit van Amsterdam